

Výstupy a závěry setkání zástupců OSPOD a NNO poskytujících služby v NRP ve 13 krajích České republiky

www.nahradnirodina.cz

www.nadacesirius.cz

www.nadacesirius.cz

Konference je financována Nadací Sirius

Stěžejní problémy v oblasti náhradní rodinné péče v ČR

- I. Vysoký počet dětí žijících mimo vlastní rodinu
- II. Nedostatek dlouhodobých pěstounů a zájemců o tuto formu náhradní rodinné péče
- III. Pěstounská péče na přechodnou dobu se v praxi potýká s řadou problémů
- IV. Pěstounská péče příbuzných vyžaduje speciální přístup a nastavení služeb
- V. Osvojitelská rodina zůstává stranou pozornosti, přestože často potřebuje včasnou podporu a pomoc

Vysoký počet dětí žijících mimo vlastní rodinu

Příčiny:

- Chybí výchova k rodičovství
- Chybí programy prevence sociálního osiření
- Chybí kvalitní sanační programy
- Chybí dostatek finančních prostředků a nástrojů pomoci na podporu biologické rodiny v krizi
- Chybí široká shoda na základních principech sociálně-právní ochrany - pochopení významu citové vazby při vývoji dítěte

Vysoký počet dětí žijících mimo vlastní rodinu

Důsledky:

- Vysoký počet dětí v ústavní péči
- Vysoký počet dětí s traumatickými zkušenostmi z dětství, citovou deprivací → v budoucnu vyšší náklonost k patologickému chování, zvýšené riziko selhání při naplňování rodičovských rolí

Vysoký počet dětí žijících mimo vlastní rodinu

Navrhovaná opatření:

- Změna školského systému – výchova k rodičovství
- Zaměření grantové politiky na oblast prevence
- Zkvalitnění sanačních programů, nastavení sociálně aktivizačních služeb
- Posílení pracovníků OSPOD o terénní pracovníky a psychology
- Zvyšování kvalifikace pracovníků OSPOD o terapeutické metody a nástroje
- Rozvinutí služeb pro děti opouštějící ústavní péči, ale i pro děti opouštějící NRP
- Zajištění dostatku kvalitních náhradních rodin s potřebnou kvalifikací
- Při práci s rodinou dítěte větší využití kapacity rodin poskytujících pěstounskou péči na přechodnou dobu

Nedostatek dlouhodobých pěstounů a zájemců o tuto formu náhradní rodinné péče

Příčiny:

- Nízká prestiž pěstounské péče
- Podcenění významu a přínosu dlouhodobé PP jako nástroje SPO
- Současná právní úprava PP budí u zájemců rozpaky
- Veřejnost má zkreslené představy o smyslu a funkci PP
- Chybí kvalitní osvěta a prezentace dobré praxe
- Systém prověřování zájemců není pružný
- Doprovázení pěstounů nemá jednotnou formu
- Chybí kvalitní odborné služby (kolísá kvalita doprovodných organizací)
- Chybí nastavení následných služeb pro děti odcházející z PP

Nedostatek dlouhodobých pěstounů a zájemců o tuto formu náhradní rodinné péče

Důsledky:

- Nezájem o poskytování této formy NRP
- Nejistota stávajících dlouhodobých pěstounů
- Děti v pěstounské péči na přechodnou dobu zůstávají nepřiměřeně dlouho
- Děti se z PPPD vrací někdy do původní rodiny, či péče příbuzných, aniž by byl dobrý předpoklad úspěšnosti takové péče
- Hrozí, že děti z PPPD budou odcházet do ústavní péče

Nedostatek dlouhodobých pěstounů a zájemců o tuto formu náhradní rodinné péče

Navrhovaná opatření:

- Docílit nové legislativní úpravy pěstounské péče (typologie dle potřeb dětí)
- Vytvořit jednotnou metodiku doprovázení PP
- Rozvinout mezikrajovou spolupráci
- Zajistit cílenou pozitivní celorepublikovou osvětovou kampaň
- Rozvinout vzdělávání psychologů a terapeutů pro práci s dětmi v NRP
- Zpřísnit kritéria pro vstup nových doprovodných organizací do systému
- Legislativně upravit doprovázení dětí v PP až do věku 20 let
- Nastavit služby pro děti opouštějící PP
- Při vyhodnocování situace dítěte zamezit, aby práva rodičů převyšovala práva dítěte

Pěstounská péče na přechodnou dobu se v praxi potýká s řadou problémů

Příčiny:

- Při zprostředkování nejsou zohledňovány limity pěstounů
- Kapacita PPPD není ze strany OSPOD plně využívána
- Nedostatek dlouhodobých pěstounů
- Soudy nevycházejí vstříc návrhům na předběžná opatření
- Přechodnost péče klade vysoké nároky na pěstouny
- Chybí metodika doprovázení a předávání dítěte z péče do péče
- Pěstounům na přechodnou dobu chybí terapeutická podpora

Pěstounská péče na přechodnou dobu se v praxi potýká s řadou problémů

Důsledky:

- Pěstouni přijímají děti, na jejichž specifické potřeby nejsou připraveni
- PPPD trvá nepřiměřeně dlouho
- Pěstouni překračují své kompetence a snaží se sami NRP zprostředkovat
- Děti se někdy vrací do původní rodiny, nebo péče příbuzných, aniž by byl předpoklad, že tato péče bude úspěšná
- Nejasné kompetence mezi NNO a OSPOD
- Znejistění budoucích osvojitelů
- Kontroverzní mediální obraz PPPD

Pěstounská péče na přechodnou dobu se v praxi potýká s řadou problémů

Navrhovaná opatření :

- Docílit specializace PPPD dle typu péče, uzpůsobit finanční ohodnocení
- Zkvalitnit přípravu a výběr pěstounů
- Zohledňovat limity pěstounů a možnost regulace jejich počtu v regionu
- Vytvořit metodiku doprovázení PPPD
- Nastavit spolupráci s opatrovníckými soudci
- Zkvalitnit doprovázení a služby pro PPPD

Pěstounská péče příbuzných vyžaduje speciální přístup a nastavení služeb

Příčiny:

- Příbuzní neprochází přípravou na pěstounskou péči
- Příbuzní nejsou motivováni využívat odborné pomoci
- Významnou roli hraje rodinná zátěž, nezpracování vlastních ztrát a traumat, někdy vysoký věk prarodičů
- Soudy svěřují dítě do péče příbuzných často automaticky

Pěstounská péče příbuzných vyžaduje speciální přístup a nastavení služeb

Důsledky:

- Vyhodnocení vhodnosti PP příbuzných bývá před soudem problematické
- Traumatizované dítě je svěřováno do traumatizované rodiny
- Někdy záměna rolí (matka x babička), neochota podpory kontaktu dítěte s rodiči

Pěstounská péče příbuzných vyžaduje speciální přístup a nastavení služeb

Navrhovaná opatření :

- Legislativně vytvořit samostatný nový institut příbuzenské péče
- Nastavení služeb doprovázení jiného charakteru
- Svěření dítěte do péče příbuzných by mělo být ošetřeno přípravou a posouzením
- Sjednocení názorů na vhodnost příbuzenské péče
- Vznik specializovaných center pro příbuzné s dětmi v péči v jednotlivých regionech
- Zacílení grantové politiky na vznik specializovaných služeb pro příbuzné s dětmi v péči

Osvojitelská rodina zůstává stranou pozornosti, přestože často potřebuje včasnou podporu a pomoc

Příčiny:

- Osvojitelská rodina je považována z pohledu legislativy za rodinu běžnou
- Osvojitelské rodiny nedostávají nabídku odborné specializované pomoci
- Na rozdíl od pěstounů nemají osvojitelé nastavený systém dávek, díky nimž by odbornou pomoc mohli nakoupit
- Osvojitelé přijímají dítě s podobnými problémy a historií jako rodiny pěstounské

Osvojitelská rodina zůstává stranou pozornosti, přestože často potřebuje včasnou podporu a pomoc

Důsledky:

- Osvojitelé nemusí rozumět některým projevům dítěte
- Osvojitelům někdy chybí potřebné informace o zdravotním stavu dítěte, jeho historii, či prognose jeho dalšího vývoje
- Zdlouhavý proces odborného posuzování a soudních peripetií osvojitele znejišťuje
- Osvojitelé zůstávají se svými problémy sami, bojí se si říci o pomoc
- Při přebírání dítěte do péče z PPPD jsou oproti pěstounům v nevýhodě (nemají doprovodnou organizaci, která by jim byla oporou)

Osvojitelská rodina zůstává stranou pozornosti, přestože často potřebuje včasnou podporu a pomoc

Navrhovaná opatření:

- Docílit legislativních úprav tak, aby osvojitelské rodiny měly zdarma určitý postadopční servis
- Vznik Adopčních center v jednotlivých regionech s širokým spektrem služeb
- Vytvořit metodiku práce a adoptivní rodinou
- Nastavit systém doprovázení (inspirovat se dobrou praxí ze zahraničí)
- Zpružnit systém osvojování
- Docílit, aby soudci vycházeli vstříc návrhům na předběžná opatření v případě, že se jedná o prověřené žadatele zařazené v evidenci
- Zacílit grantovou politiku na podporu osvojitelských rodin

Doporučení zásadních opatření:

- ❖ Zastřešení sociálně-právní ochrany dětí jedním ministerstvem
- ❖ Nalezení shody na základních principech sociálně-právní ochrany dětí
- ❖ Podpora prevence sociálního osiření
- ❖ Legislativní úprava institutu pěstounské péče/PPPD
- ❖ Vytvoření nového institutu a služeb pro příbuzné s dětmi v péči
- ❖ Nastavení systému služeb pro osvojitelské rodiny na bázi dobrovolnosti
- ❖ Vytvoření jednotné metodiky pro NRP
- ❖ Celorepubliková osvětová kampaň na získání nových zájemců o NRP
- ❖ Zkvalitnění spolupráce mezi státními a nestátními organizacemi
- ❖ Nastavení vzdělávání všech aktérů NRP
- ❖ Sběr a vyhodnocování dat - podklad pro zkvalitnění systému NRP

DĚKUJEME VÁM ZA POZORNOST A SPOLUPRÁCI

Alena Vávrová a Věduna Bubleová

